

Резюме

В статті на основі новітнього громадянського законодавства України і сучасних досягнень науки громадянського права аналізуються поняття захисту громадянських прав і інтересів в системі категорії охорони громадянських прав. Визначається сутність і зміст права на захист громадянських прав.

Ключевые слова: захист громадянських прав, охорона громадянських прав, форми і способи захисту громадянських прав.

Summary

The article is devoted to the analysis of basic notions of civil rights and interests protection within the system of the category of civil rights protection on the basis of the modern civil law of Ukraine. It also determines the essence and purview of civil rights protection.

Key words: civil rights protection, forms and ways of civil rights protection.

Отримано 12.09.2011

А. В. КОСТРУБА

Анатолій Володимирович Коструба, кандидат юридичних наук, доцент, доцент Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського

НАСЛІДКИ ПРАВОПРИПИНЯЮЧИХ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

У загальній теорії права склалася така думка, що в залежності від наслідків, які викликають юридичні факти, їх можна поділити на правостановлюючі (правоутворюючі), правозмінюючі і правоприпиняючі. У той же час, на сьогоднішній день, цивілістична література не дає однозначної відповіді на питання, які саме правові явища виникають, змінюються або припиняються за посередництвом юридичних фактів. В аспекті дослідження правоприпиняючих юридичних фактів слід зазначити, що в одній з основоположних наукових праць, присвяченій юридичним фактам, – «Юридические факты в советском гражданском праве» О. О. Красавчикова, виданої в 1958 р., говориться наступне: «Под правопрекращающими юридическими фактами принято понимать факты, с которыми нормы права связывают прекращение конкретного права определенного лица»¹. У 2001 р. в світ вийшов навчальний посібник «Основи держави і права» за редакцією В. В. Комарова, а в 2006 р. – «Основи правознавства» за його ж редакцією, в яких дублюється наступне визначення: «Юридичні факти – це конкретні життєві обставини, з якими норми права пов'язують виникнення, зміну чи припинення правовідносин»². У підручнику Є. О. Харитонової і Н. О. Санахметової «Цивільне право України» 2003 р. автори в аспекті поділу всіх юридичних фактів зазначають, що існують такі, що припиняють право. Це такі обставини, наявність яких призводить до припинення правовідносин, що вже існують³. Більше того, «свіженький» підручник, підготовлений викладачами кафедри цивільного права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» у 2011 р., висвітлюючи підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин визначає, що юридичними фактами є лише ті, з якими норми права пов'язують виникнення, зміну або припинення цивільних правовідносин⁴. У той же час, Ю. Г. Ткаченко було висловлено судження, що стосується формулювання поняття юридичних фактів: «Під юридичними фактами розуміються ті факти, з якими норма права пов'язує настання зазначених у ній юридичних наслідків». Розвиваючи таке поняття в іншій своїй роботі Ю. Г. Ткаченко пише, що «юридичні факти являють собою такі обставини, із якими закон пов'язує настання визначених юридичних наслідків». Досліджуючи цю проблему у своїх роботах, вона справедливо зауважує, що в нашій літературі юридичні факти здебільшого визначаються як обставини, що ведуть до виникнення, зміни або припинення правовідносин. На її думку, це визначення занадто вузьке, тому що воно не враховує, що юридичні факти можуть породжувати також і правоздатність, дієздатність, і не кореспондуючі один одному суб'єктивні права і юридичні обов'язки⁵.

Саме такий неоднозначний погляд різних науковців на проблему правоприпиняючих юридичних фактів і наслідків, до яких вони призводять підкреслюють актуальність зазначеного питання і необхідність його комплексного і остаточного вирішення.

Дослідженню питання юридичних фактів присвятили свої роботи видатні вчені юристи, зокрема О. О. Красавчиков, М. М. Агарков, В. А. Рясенцев, О. С. Іоффе, В. Б. Ісаков, В. І. Данілін, С. І. Реутов, Р. О. Халфіна, Н. В. Бровченко, О. Віхров, І. Єсіпов, А. М. Завальний, І. І. Сливич, А. М. Твердохліб, Г. М. Чувакова, С. І. Шимон та ін.

Метою даної статті є визначення наслідків, до яких можуть привести правоприпиняючі юридичні факти у цивільному праві України і особливості механізму правоприпинення окремих правових явищ.

Як було зазначено вище, правоприпиняючий юридичний факт може припинити права, обов'язки, правовідносини та правосуб'єктність.

Для того, щоб виконати мету дослідження, необхідно розглянути можливість припинення за посередництвом юридичних фактів всіх зазначених правових явищ. Почати треба з припинення прав.

З точки зору загальної теорії права, суб'єктивне право – це гарантована правом міра можливої або дозволеної поведінки особи. Воно належить суб'єкту незалежно від того, чи перебуває він у правових відносинах з іншими суб'єктами чи ні⁶. Йому притаманний ряд рис, зокрема: а) суб'єктивне право завжди конкретне і означає наявність конкретних правомочностей стосовно визначених благ; б) воно може передаватися іншій особі; в) воно виникає, змінюється і припиняється за наявності юридичних фактів⁷.

З виникненням конкретних правовідносин суб'єктивні права реалізуються через правомочність уповноважених осіб, яка складається з таких елементів:

- а) можливості діяти особисто;
- б) можливості вимагати певної поведінки від зобов'язаної особи;
- в) можливості звертатися до компетентних державних органів заради застосування державного примусу в разі невиконання контрагентом своїх обов'язків;
- г) можливості користуватися соціальними благами на основі певного суб'єктивного права⁸.

Ці чотири елементи суб'єктивного права разом, на нашу думку, специфікують суб'єктивні права. Адже суб'єктивні права в загальному вигляді існують як правові моделі можливої (дозволеної) поведінки. При цьому в кожному конкретних обставинах реальної і правової дійсності обсяг цих правомочностей може бути різний, у зв'язку з чим і права можуть бути однакові за змістом, але різні за обсягом. Як приклад, можна навести ст. 41 Конституції України, яка в ч. 4 визначає, що право приватної власності є непорушним⁹. При цьому, право власності складається з правомочностей володіння, користування і розпорядження майном вільно на свій розсуд. А в той же час, ст.ст. 401, 402, 404 ЦК України визначають можливість користування чужим майном не враховуючи волю власника цього майна і що звужує право власності певним чином. Так сервітут дозволяє користуватися майном власника у зв'язку з чим певна частина цього майна змінює своє призначення і не може використовуватися власником в інших цілях. У зв'язку з цим, виходить, що право власності на земельну ділянку, щодо якої встановлено сервітут, буде відрізнятися від права власності на квартиру і перш за все за обсягом.

Повертаючись до припинення права як наслідку правоприпиняючого юридичного факту констатуємо, що зміна специфікацій права (зміна обсягу правомочностей) не припиняє право, а лише змінює його зміст. Наслідком правоприпиняючого юридичного факту є припинення суб'єктивного права в цілому, у конкретної особи або в конкретних правовідносинах. Об'єктивно це право може існувати і бути закріпленим у нормі права, але в конкретного суб'єкта воно припинилося.

Наслідок у вигляді припинення правовідносин.

Правоприпиняючі юридичні факти можуть викликати наслідок у вигляді припинення правовідносин. Їх припинення має певні особливості оскільки в межах одних правовідносин щодо певного, визначеного об'єкту можуть існувати взаємні права і обов'язки. Якщо ж правовідносини є двосторонніми, то обидві сторони мають і права і обов'язки. У такому разі, правовідносини доцільно розглядати як певний юридичний зв'язок між суб'єктами цивільного права з приводу визначеного об'єкту.

Специфікою припинення правовідносин є те, що в їх межах можуть існувати декілька прав, а ці права можуть бути специфіковані певним набором правомочностей певного змісту. Таким чином, зміна специфікацій суб'єктивного права в правовідносинах за загальним правилом не тягне припинення цих правовідносин. Припинення окремого суб'єктивного права в правовідносинах чи зміна його обсягу також не є припиненням всіх правовідносин. Важко назвати конкретні правовідносини сталою системою. Скоріш за все ця система є динамічною і неоднаковою в кожному окремому випадку. Системоутворюючим фактором є юридичний зв'язок між суб'єктами права, а елементами: суб'єкти, об'єкт, права і обов'язки. При цьому кожна конкретна система у вигляді окремо взятих правовідносин може ускладнюватися додатковими правами чи обов'язками на стороні одного із суб'єктів, що робить систему ексклюзивною, хоча вищенаведені елементи зберігаються завжди і є обов'язковими для правовідносин.

Під припиненням правовідносин як наслідком настання правоприпиняючого юридичного факту слід розуміти розірвання або зникнення юридичного зв'язку між визначеними суб'єктами права. У силу того, що цей зв'язок базується на правах і обов'язках, що виникають внаслідок певного об'єкту, що і утворює систему правовідношення, то можна сказати, що відсутність одного з елементів системи руйнує систему або виключає її. А по суті припиняє правовідносини. У той же час, як відомо, правовідносини є динамічними і можуть змінювати свій характер, наприклад з регулятивного на охоронний, або трансформуватися з правовідносин, які існують в межах одного інституту права в інший. Або набувати подвійного характеру, наприклад основні правовідносини продовжують існувати, тоді як додаткові виникають і припиняються на їх основі.

У зв'язку з цим, можемо казати про існування опосередкованого причинно-наслідкового зв'язку між правоприпиняючим юридичним фактом і наслідком у вигляді припинення правовідносин.

Зокрема, як ми вже зазначили, в межах суб'єктивного права можуть існувати різні специфікації правомочностей, так само і в межах правовідносин можуть існувати різні набори прав і обов'язків. У зв'язку з тим, що кожному суб'єктивному праву кореспондує юридичний обов'язок, ці два елементи не можуть існувати

один без одного. У такому разі, правовідносини припиняються одночасно з припиненням права, яке визначає зміст правовідносин (основне), або з припиненням останнього права, яке є змістом правовідносин. Як правило, на практиці таке право припиняється шляхом виконання зобов'язання належним чином або припинення речового права, яке було покладено в основу правовідносин, наприклад права власності чи оренди.

Відсутність права тягне за собою відсутність обов'язку, що кореспондує цьому праву, що виключає правовідносини.

Другим можливим варіантом є припинення об'єкту правовідносин. Під об'єктом правовідносин розуміють матеріальні чи нематеріальні блага, задля одержання, передачі або використання яких виникають права і обов'язки учасників правовідносин. До нього відносять предмети матеріального світу, речі і цінності, особисті немайнові блага, послуги як результат певної поведінки, продукти духовної творчості¹⁰.

У поняття об'єкта правовідносин закладена мета – одержання, передача, використання благ, яка, у свою чергу, уточнюється обсягом цих благ. У зв'язку з цим, можна говорити про те, що правовідносини припиняються за досягненням їх мети, а саме з одержанням необхідних благ у тому обсязі, задля яких сторони вступали у правовідносини, або який виходив з їх змісту. Якщо ж мета не була досягнута, то можна говорити про зміну правовідносин, а точніше про зміну їх змісту. Зникнення предмету правовідносин (його знищення, втрата інтересу до нього тощо) за загальним правилом не припиняють правовідносин, а лише трансформують їх або сприяють виникненню додаткових.

Прикладом може бути ситуація, яка підпадає під дію норми ст. 622 ЦК України. Так вищенаведена стаття визначає, що боржник, який сплатив неустойку і відшкодував збитки, завдані порушенням зобов'язання, не звільняється від обов'язку виконати зобов'язання в натурі, якщо інше не встановлено договором або законом¹¹. Таким чином, у межах зобов'язального правовідношення може виникнути додаткове з відшкодування збитків, які завдані його порушенням. Таке правовідношення має свої юридичні факти для виникнення, зміни чи припинення, проте завжди буде мати додатковий характер по відношенню до основного і виникати у зв'язку з ним. Сторони, за домовленістю також можуть змінити одні правовідносини на зовсім інші і за об'єктом і за змістом. У ЦК України це називається новацією. Таким чином, первісні правовідносини припиняються за умови настання інших. Така ситуація характеризується тим, що змінюється не лише об'єкт правовідносин, а й їх зміст і характер зв'язку. Сторони самостійно припиняють одні правовідносини і вступають в інші, при цьому залишають причинно-наслідковий зв'язок між ними, у тому числі і юридичний.

Отже, у класичному варіанті правовідносини припиняються за посередництвом виключення з них об'єкту в силу правових підстав у формі правомірних дій. Це зокрема: а) взаємна відмова осіб від об'єкту; або б) досягнення мети правовідносин (його отримання, передача або використання); в) заміна одних правовідносин іншими за домовленістю сторін. Припинення ж об'єкту за посередництвом неправомірних дій, за загальним правилом, лише змінює зміст правовідносин або його об'єкт, але не припиняє їх.

Правоприпиняючий юридичний факт може сприяти припиненню суб'єкта правовідносин, що також припиняє правовідносини в цілому. Припинення суб'єкта може відбуватися внаслідок юридичного факту – події (смерть фізичної особи) або внаслідок дії (заміна сторони правовідносин, ліквідація юридичної особи тощо). Можливе також припинення суб'єкта за посередництвом юридичної фікції (визнання особи померлою). Правовідносини в такому разі припиняються, якщо неможливо замінити їх суб'єкта зі збереженням змісту і об'єкту. Зокрема, зобов'язання припиняється смертю боржника, якщо воно є нерозривно пов'язаним з його особою і у зв'язку з цим не може бути виконане іншою особою або зобов'язання припиняється смертю кредитора, якщо воно є нерозривно пов'язаним з особою кредитора (ст. 608 ЦК України), а так само і воно припиняється ліквідацією юридичної особи (боржника або кредитора), крім випадків, коли законом або іншими нормативно-правовими актами виконання зобов'язання ліквідованої юридичної особи покладатиметься на іншу юридичну особу, зокрема за зобов'язаннями про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю¹². У правовідносинах, змістом яких є речове право, припинення сторони тягне припинення правовідносин лише, якщо право невід'ємно пов'язане з суб'єктом, бо в іншому разі включається механізм правонаслідування, що по суті не змінює ані змісту, ані об'єкту правовідносин.

Можна стверджувати, що припинення правовідносин багато в чому залежить від волі їх суб'єктів. Припинення правовідносин у силу правомірних дій може відбуватися внаслідок відмови від об'єкту, відмови від змісту правовідносин, що унеможливує налагодження юридичного зв'язку. Припинення правовідносин є наслідком припинення одного з їх елементів без чого правовідносини не можуть існувати. У той же час, припинення правовідносин може відбуватися внаслідок об'єктивних обставин при наявності всіх елементів правовідносин. Це є виключенням, яке передбачено ЦК України. Одне з таких виключень є припинення зобов'язання, неможливість його виконання у зв'язку з обставиною, за яку жодна із сторін не відповідає, що передбачено ст. 607 ЦК України¹³. У такому разі наявні всі елементи правовідносин (суб'єкти, об'єкт, зміст), і воля всіх суб'єктів може бути направлена на досягнення цілей правовідносин, проте за наявності обставин, за які жоден суб'єкт правовідносин не відповідає, не можна досягти його цілей, що виключає правовідносини.

Наслідком правоприпиняючого юридичного факту, як було зазначено вище, може бути припинення обов'язків. У силу постійного зв'язку суб'єктивних прав і юридичних обов'язків як кореспондуючих одне одному поняття існує два шляхи припинення юридичних обов'язків. Прямий і зворотний.

При прямому зв'язку особа втрачає право, що тягне за собою припинення обов'язку. Якщо право припиняється в силу нормативно-правового акта або за строком давності, то кореспондуючий йому обов'язок

також припиняється. Юридичний обов'язок припиняється в разі його виконання. Якщо юридичний обов'язок встановлюється видом і мірою належної поведінки як необхідність здійснити певну дію. У такому разі припинення права буде слідувати за припиненням обов'язку. Юридичний факт також може змінити зміст правовідносин і припинити юридичний обов'язок для окремого суб'єкта. Наприклад, перевод боргу змінює суб'єкта правовідносин і припиняє обов'язок зобов'язаної особи щодо його виконання, у той час як залишає суб'єктивне право на його отримання у кредитора за першим зобов'язанням.

З припиненням юридичного обов'язку особа не зобов'язана більше вчиняти або утримуватися від дій, визначених змістом правовідносин. Вона може діяти як вважає за потрібне. Обов'язок – це лише необхідність поведінки, але не сама поведінка як акт волі, як вчинок. Обов'язок може залишатись невиконаним, але він зберігається, хоча належна поведінка не виникла¹⁴.

Як ми визначили вище, правоприпиняючий юридичний факт також може викликати наслідок у вигляді припинення правосуб'єктності.

Якщо дивитися як здатність особи бути суб'єктом правовідносин з усіма правовими наслідками¹⁵, то вона більшою мірою характеризує правовий статус суб'єкта права. У такому разі можна стверджувати про існування двох властивостей причинно-наслідкового правоприпиняючого юридичного факту. Перший характеризується наявністю правоприпиняючого юридичного факту як причини і наслідку у вигляді припинення правосуб'єктності. Особливість другого виду полягає в тому, що правосуб'єктність припиняється під час перебування особи в правовідносини, що тягне за собою ще й припинення суб'єкта конкретних правовідносин.

Прийнято вважати, що правосуб'єктність складається з правоздатності, дієздатності і деліктоздатності як вичерпної сукупності елементів. У зв'язку з цим, правоприпиняючий юридичний факт може тягнути за собою припинення одного з вищенаведених елементів. Проте, припинення одного з елементів тягне за собою припинення правосуб'єктності.

Правоздатність як здатність особи мати права і обов'язки супроводжує людину протягом всього її життя, з народження до смерті. Тому і припиняється правоздатність лише зі смертю особи, що і є правоприпиняючим юридичним фактом в такому разі і тягне за собою ще й наслідок у вигляді припинення деліктоздатності і дієздатності. Смерть є подією, яка повністю виключає всі елементи правосуб'єктності, а тому і суб'єкта з правовідносин.

Цивільна дієздатність – це здатність фізичних осіб своїми діями набувати для себе цивільні права і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе цивільні обов'язки, самостійно їх виконувати та нести відповідальність у разі їх невиконання¹⁶. Часткова, неповна, повна та обмежена дієздатність не виключають правосуб'єктності, а лише змінюють її обсяг. Юридичним фактом, крім смерті, який припиняє дієздатність особи є рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною в порядку ст. 39 ЦК України¹⁷. Така особа не може вчиняти правочинів, а її права представляються і захищаються опікуном.

Припинення цивільної деліктоздатності як здатності суб'єкта права нести відповідальність за свої пропріправні вчинки¹⁸ можлива з моменту виникнення, тобто з 16 років. Ця здатність тісно пов'язана зі здатністю усвідомлювати свої дії і керувати ними, а тому, крім смерті, припинення деліктоздатності може викликати недієздатність особи. Підводячи підсумок слід наголосити, що назва «правоприпиняючий» юридичний факт є дещо умовною, бо, як було визначено, такі юридичні факти можуть припиняти не лише права, але й обов'язки, а так само правовідносини і правосуб'єктність. Тому назва, у даному випадку, не повною мірою розкриває зміст і властивості. Під наслідками, до яких призводить правоприпиняючий юридичний факт слід розуміти прямі, ті, що настають безпосередньо в силу правоприпиняючого юридичного факту (припинення правомочностей, припинення одного з елементів правосуб'єктності), та непрямі, – до яких призводять прямі наслідки (припинення правовідносин).

На підставі всього вищенаведеного можна зробити висновок, що за посередництвом правоприпиняючих юридичних фактів можуть припинятися окремі суб'єктивні права, кореспондуючі їм обов'язки, окремі обов'язки, правовідносини та правосуб'єктність. Характерним є те, що правоприпиняючі юридичні факти можуть розглядатися як такі з різних точок зору, на різних рівнях. Наприклад, з точки зору правомочностей, які входять до суб'єктивного права, окремі обставини об'єктивної дійсності є правоприпиняючими юридичними фактами оскільки припиняють певні правомочності. У той же час, ці обставини не припиняють все суб'єктивне право, а тим більше правовідносини, у зв'язку з чим з точки зору цих правових явищ не є правоприпиняючими юридичними фактами. І такий стан речей можливий у разі, якщо дивитися на певну ситуацію з точки зору різнорівневих правових явищ. У зв'язку з чим робиться висновок, що єдино вірним і правильним аспектом розгляду правових явищ на предмет їх правоприпиняючої властивості є норма права, в якій закріплено правову модель припинення окремих правомочностей, суб'єктивних прав, кореспондуючих їм обов'язків, окремих обов'язків, цивільних правовідносин та правосуб'єктності. У зв'язку з чим про обставини дійсності, які співпали з їх правовою моделлю, можна казати як про правоприпиняючий юридичний факт лише в разі, коли ця модель передбачає наслідок у вигляді припинення зазначених правових явищ незалежно від їх рівня відносно інших явищ.

¹ Красавчиков О. А. Юридические факты в советском гражданском праве / Красавчиков О. А. – М.: Госюриздат. – 1958. – 182 с.

- ² Основи держави і права : Навч. посібник / За ред. В. В. Комарова. – Х. : Нац. юрид. акад. України. 2001. – 260 с.; Основи правознавства : Навч. посібник / За ред. В. В. Комарова. – Х. : Нац. юрид. акад. України. 2006. – 312 с.
- ³ Цивільне право України: Підручник / Є. О. Харитонов, Н. О. Саніахметова. – К.: Істина, 2003. – 776 с.
- ⁴ Цивільне право : підручник / [В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін.], за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – Х. : Право, 2011. – Т. 1. – 656 с.
- ⁵ Чувакова Г. М. Юридичні факти в сучасних загальнотеоретичних і галузевих дослідженнях / Г. М. Чувакова // Актуальні проблеми держави і права. Зб. наук. праць. – Одеса: Юридична література, 2003. – Вип. 18. – С. 78–83.
- ⁶ Загальна теорія держави і права : підручник / [Цвік М. В., Петришин О. В., Авраменко Л. В. та ін.] , за заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – Х.: Право, 2009 – 584 с.
- ⁷ Цивільне право України: Підручник / Є. О. Харитонов, Н. О. Саніахметова. – К.: Істина, 2003. – 776 с.
- ⁸ Загальна теорія держави і права : підручник / [Цвік М. В., Петришин О. В., Авраменко Л. В. та ін.] , за заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – Х.: Право, 2009 – 584 с.
- ⁹ Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 з наступними змінами.
- ¹⁰ Цивільний кодекс України : від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради. – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356. (із змінами).
- ¹¹ Там само.
- ¹² Там само.
- ¹³ Там само.
- ¹⁴ Гнатущенко Ю. В. Юридичний обов'язок як складова змісту правовідносин / Ю. В. Гнатущенко // Держава і право: зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. – Вип. 38. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2007. – С. 123–128.
- ¹⁵ Загальна теорія держави і права : підручник / [Цвік М. В., Петришин О. В., Авраменко Л. В. та ін.] , за заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – Х.: Право, 2009 – 584 с.
- ¹⁶ Там само.
- ¹⁷ Цивільний кодекс України : від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради. – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356. (із змінами).
- ¹⁸ Загальна теорія держави і права : підручник / [Цвік М. В., Петришин О. В., Авраменко Л. В. та ін.] , за заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – Х.: Право, 2009 – 584 с.

Резюме

Предметом розгляду статті є визначення наслідків, які виникають за посередництвом правоприпиняючих юридичних фактів. У статті автором аналізується можливість правоприпиняючих юридичних фактів викликати наслідки у вигляді припинення окремих правомочностей учасників цивільно-правових відносин, суб'єктивних прав, кореспондуючих їм обов'язків, окремих обов'язків, цивільних правовідносин та правосуб'єктності.

Ключові слова: юридичні факти, ознаки юридичних фактів, правоприпиняючі юридичні факти.

Резюме

Предметом рассмотрения статьи является определение последствий, которые возникают вследствие правопрекращающих юридических фактов. В статье автором анализируется возможность правопрекращающих юридических фактов вызывать последствия в виде прекращения отдельных правомочностей участников гражданско-правовых отношений, субъективных прав, корреспондирующих им обязанностей, отдельных обязанностей, гражданских правоотношений и правосубъектности.

Ключевые слова: юридические факты, признаки юридических фактов, правопрекращающие юридические факты.

Summary

The object of the article is the determination of the consequences that are the result of the right-depriving jural facts. The possibility of the right-depriving jural facts to cause such consequences as deprivation of the separate competences of the participants of civil legal relationships, their rights, duties that are correlative to this rights, separate duties, civil legal relationships and legal personality is analyzed in the article.

Key words: the legal facts, signs of the legal facts, the stopping legal facts.

Отримано 23.09.2011